

Wyrok z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 24/10

Każdy członek spółdzielni mieszkaniowej ma interes prawny we wniesieniu powództwa o stwierdzenie niezgodności z prawem uchwały walnego zgromadzenia.

Sędzia SN Iwona Koper (przewodniczący)

Sędzia SN Wojciech Katner (sprawozdawca)

Sędzia SN Bogumiła Ustjanicz

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Zbigniewa P. i Kceni P. przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "R." w T. o ustalenie, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 lipca 2010 r. skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 czerwca 2009 r. oddalił skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

W pozwie skierowanym przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "R." w T. powodowie wnieśli o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia członków pozwanej z dnia 26 kwietnia 2008 r. w sprawie uchwalenia zasad i wysokości wynagrodzeń dla członków rady nadzorczej pozwanej. Wyrokiem z dnia 3 marca 2009 r. Sąd Okręgowy w Toruniu oddalił powództwo ze względu na brak sprzeczności zaskarżonej uchwały z przepisami prawa, tj. z art. 8-3 ust. 9-13 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 116 ze zm. – dalej: "u.s.m."), odmawiając także uznania sprzeczności uchwały z postanowieniami statutu pozwanej Spółdzielni ze skutkiem nieważności tej uchwały, ponieważ, zdaniem Sądu, postanowienia statutu nie są przepisami prawa w rozumieniu art. 42 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że walne zgromadzenie pozwanej Spółdzielni zwołano na dni 21-26 kwietnia 2008 r., z podzieleniem go na sześć części, o czym członkowie Spółdzielni zostali powiadomieni, a powodowie znaleźli się w szóstej części. Na 21 dni przed zgromadzeniem pozwana wyłożyła w swojej siedzibie projekt uchwały dotyczącej podwyżki wynagrodzenia dla członków rady nadzorczej, nie wskazując wysokości proponowanej zmiany. Do projektu można było zgłaszać wnioski najpóźniej na trzy dni przed rozpoczęciem pierwszej części zgromadzenia. Po podliczeniu głosów okazało się, że uchwała została podjęta z datą „26 kwietnia 2008 r.” większością 94 głosów „za” przy 41 głosach „przeciwnych”.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku podzielił zarzuty powodów i wyrokiem z dnia 30 czerwca 2009 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji, stwierdzając nieważność uchwały walnego zgromadzenia członków Spółdzielni z dnia 26 kwietnia 2008 r. Stwierdził naruszenie przez pozwaną art. 8³ ust. 7, ust. 9 i ust. 10 u.s.m. ze względu na niezgodne z wymaganiami ustawowymi wprowadzenie do porządku obrad zgromadzenia uchwały, której treść nie została należycie sformułowana oraz podana do wiadomości, a także niezgodnie z prawem poddana pod głosowanie. W obu instancjach uznano, że powodowie mają interes prawny w domaganiu się uchylenia zaskarżonej uchwały, chociaż z podaniem odmiennych przyczyn. Sąd pierwszej instancji wywiódł interes prawny powodów z braku możliwości – na skutek upływu terminu – skutecznego wystąpienia z powództwem o uchylenie uchwały, a zatem brakiem możliwości wystąpienia z powództwem o świadczenie, tj. o uchylenie uchwały, a Sąd drugiej instancji interes ten związał z obciążeniem członków Spółdzielni kosztami jej funkcjonowania.

Skarga kasacyjna pozwanej została oparta na naruszeniu art. 382 w związku z art. 232, 227 i 228 k.p.c. przez uznanie za udowodnione istnienie interesu prawnego. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

W orzecznictwie wskazuje się przede wszystkim na sytuacje, w których interes prawny według art. 189 k.p.c. nie zachodzi. Ma to miejsce zwłaszcza wtedy, gdy zainteresowana osoba może na innej drodze prawnej osiągnąć w pełni ochronę swych praw, np. w sprawie o świadczenie, o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, a nawet w drodze orzeczenia o charakterze deklaratywnym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 r., II CKN 201/97, "Monitor Prawniczy"

1998, nr 2, s. 3, z dnia 15 marca 2002 r., II CKN 919/99, "Izba Cywilna" 2002, nr 7-8, s. 56, z dnia 4 stycznia 2008 r., III CSK 204/07, "Monitor Spółdzielczy" 2008, nr 3, s. 51 oraz z dnia 8 stycznia 2010 r., IV CSK 298/09, OSNC-ZD 2010, nr C, poz. 88). (...)

W orzecznictwie i doktrynie interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. ujmuje się szeroko, dlatego formułowany jest postulat wykładni tego pojęcia z uwzględnieniem prawa dostępu do sądu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 58/01, "Izba Cywilna" 2003, nr 11, s. 51). Nie można zakwestionować interesu prawnego, gdy wydanie orzeczenia na podstawie art. 189 k.p.c. ma znaczenie zarówno dla obecnych, jak i przyszłych, możliwych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw, albo sytuacji prawnej podmiotu występującego z żądaniem. W obecnym stanie prawnym szerokie rozumienie interesu prawnego wynika nie tylko z treści określonych przepisów prawa przedmiotowego, lecz także z uwzględnienia ogólnej sytuacji prawnej osoby poszukującej ochrony. Jest to podstawowa przesłanka zastosowania art. 189 k.p.c., powinna być zatem interpretowana z zapewnieniem sądowej ochrony prawnej, gwarantowanej przez art. 45 Konstytucji i zobowiązaniami międzynarodowymi Polski (zwłaszcza w art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., II CK 395/05, nie publ.). (...)

Interes prawny w sprawie o ustalenie stosunku prawnego lub prawa nie decyduje wprost o zasadności powództwa, a jedynie warunkuje możliwość badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, że dany stosunek prawny lub prawo istnieje. Można zatem powiedzieć, że ustalenie interesu prawnego otwiera tylko osobie zainteresowanej możliwość wykazania swoich racji co do istnienia stosunku prawnego lub prawa. Wskazuje się również, że powództwo na podstawie art. 189 k.p.c. można wytoczyć nie tylko wówczas, gdy interes prawny wynika z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, ale także, gdy zmierza do zapobieżenia temu zagrożeniu. Powód powinien wykazać, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni mu ocenę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między tymi stronami sporu lub zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie

podstawa jego powstania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, nie publ.; por. także orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 1965 r., II CR 266/64, OSPIKA 1966, nr 7-8, poz. 166 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2002 r., IV CKN 1519/00, nie publ.). (...)

Źródłem interesu prawnego powodów – co można odczytać z uzasadnienia zaskarżonego wyroku – jest członkostwo w pozwanej Spółdzielni. Z tego członkostwa płynęło uprawnienie powodów do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu, z którego skorzystali na podstawie powołanych w zaskarżonym wyroku przepisów Prawa spółdzielczego i ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, a zwłaszcza art. 8³ tej ustawy. Uczestnictwo w zgromadzeniu dało prawo do głosowania nad podejmowanymi uchwałami.

W razie niegodzenia się z ważnością podjętych uchwał, z praw członkowskich wynikało uprawnienie do ich podważania. Interes prawny członka spółdzielni sprzął się zatem z interesem samej spółdzielni, w której uchwały powinny być podejmowane legalnie i być ważne. Jeśli uchwała jest nieważna, to każdy członek spółdzielni ma interes prawny w tym, aby ją podważyć, zwłaszcza gdy nie podważają jej na drodze prawnej powołane do kontroli organy spółdzielni. Jeśli członek spółdzielni ma prawo zaskarżyć uchwałę wytaczając powództwo o jej uchylenie (art. 42 ust. 3 i 4 Prawa spółdzielczego), to oczywisty staje się jego interes prawny we wniesieniu powództwa ustalającego (art. 189 k.p.c.), mającego taki sam cel unicestwienia uchwały sprzecznej z prawem. Należy zatem stwierdzić, że z samego faktu członkostwa w spółdzielni mieszkaniowej jej członkowie, mający prawo udziału w walnym zgromadzeniu członków Spółdzielni, mają interes prawny we wniesieniu powództwa o stwierdzenie niezgodności z prawem uchwały podjętej przez walne zgromadzenie tej spółdzielni.

Wprawdzie uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest częściowo błędne, ale wyrok ten odpowiada prawu, zatem skargę kasacyjną należało oddalić na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.